

Bulányi György 1919 – 2010

Ebben az évben köszöntünk el szeretett Gyurka bácsinktól, a Bokor Közösség alapítójától, aki „egész életében és egész lényével megalkuvás nélkül közvetítette azt, amit megismert az Atya tervéből, és amit kiolvasott annak a Jézusnak a szavaiból és tetteiből, aki szolgálva, szelíden és magát egészen odaadva szeretett.” (Emléklap)
Emlékezünk egy önéletrajzi részlettel, az I. generációs Tarnai Imre bácsi ravatalozónál elmondott, a II. generációs Király Ignác sírnál elhangzó beszédével, továbbá a III. generációs Bajnok Dániel megemlékezésével, mely elhangzott Gyurka bácsi halálának 3. évfordulóján a piarista kápolnában. Befejezésül Gyurka bácsi egy kiemelt gondolatával zárjuk az emlékezést.

Életrajz

„Születtem 1919-ben, apáról-anyáról katolikus családból – hét gyerekből másodikként. A gimnázium nyolc osztályát a pesti piaristáknál végeztem. Érettségi (1936) után beléptem a Piarista Rendbe, ahol 1943-ban pappá szenteltek, s ugyanakkor Pázmány egyetemén magyarnémet szakos tanári oklevelet szereztem. Iskoláink államosításáig Sátoraljaújhelyen, Tatán, Debrecenben – a Rend gimnáziumaiban tanítottam. Rómából érkező indításra 1945 tavaszától Debrecenben és az egész országban is – kisközösségeket kezdtem építeni. E munkámat a pártállam összeesküvésnek minősítette, s 1952-ben életfogytiglani börtönre ítélte. A 60-as évek elején szabadultam. Csak szállítómunkás lehettem, s ilyenként írtam meg főművemet – 1970-re: Keressétek az Isten Országát! Közben folytattam a kisközösségek építését. Az állampárt 1976-ban ráveszi Lékai bíborost, hogy egyházi eljárást kezdjen kisközösségeink, a Bokor ellen. Míg a pártállam börtönbe zárja a katonáskodást Jézusért visszautasító testvéreinket, a hierarchia a Bokor papjait, mint felbujtókat felfüggesztéssel, kényszernyugdíjazással bünteti, engem pedig 1982-ben eltilt a templomi szolgálattól. Intézkedését a Vatikán 1987-ben megerősíti, majd tíz évvel később, 1997-ben felülbírálja az 1982. évi eltiltást. Azóta – legalábbis elvben – templomban is szolgálhatok, nemcsak a kisközösségekben.

A Vatikán 1985-ben aláíratott velem egy hitvallást, melyet én ki akartam egészíteni a II. Vatikáni Zsinat egy szövegével. Nem egészíthettem ki. De 12 évvel később, 1997-ben már kiegészíthettem. Így hangzik: „Az isteni törvény rendelkezéseit az ember lelkiismeretében fogja fel, amelyet tartozik hűségesen követni... hogy eljusson Istenhez. Nem szabad tehát az embert arra kényszeríteni, hogy lelkiismerete ellen cselekedjék... és csak a lelkiismeretének tartozik engedelmessé válni.” (Dignitatis Humanae)”.

Beszéd a ravatalnál

Kialudt egy fáklya. Egy messzire világító és meleget árasztó fáklya.

A dolgok rendje az, hogy amikor a világító és melegítő fáklya kialszik, akkor körülötte sötétség és hideg váltja fel a fényt és meleget.

De az Isten Országában másfajta a törvények: Hisszük és reméljük, hogy az a fény és az a meleg, amelyet a most kialudt fáklya sugárzott, nem szűnt meg: tovább világít és melegít, sőt még messzebbre árasztja fényét és melegét. Azért, mert ennek a fáklynak a fénye nem a sajátja volt, hanem azé, akinek fénye-melege soha véget nem ér.

Ma egy hete voltak országsherte a papszentelések. Ebből az alkalomból a váci székesegyházban a püspök azzal kezdte a misét, hogy „ünnepelni jöttünk össze”. Valóban ünnepelni való, amikor valaki, valakik véglegesen elkötelezik magukat a Szeretet-Isten szolgálatára. Ilyen ünnepe volt 67 évvel ezelőtt Gyurka bácsinak is, de mi volt az az ünnep ahhoz képest, amit most ünneplünk?! Amit akkor vállalt, az lett teljessé mostanra. Akkor kezdett el vetni, most aratjuk, amit elvetett. Ezért – úgy gondolom – jogosan kezdhetjük mi is most ezt a szertartást ezekkel a szavakkal: „Ünnepelni jöttünk össze.”

Ünnepeljük azt a kilenc évtizedet, amelyen át lángolt, és nagyon hitelesen közvetítette a jézusi fényt és meleget egy olyan világban, amelyben nagyon zavaros képek élnek az Istenről embertársaink zömének tudatában, és világossá tette – Babits szavaival élve –, hogy „az a véres isten nincsen”. Ünnepeljük, és hálát adunk érte. Ünnepeljük, hogy személyében olyan valakit kapott a világ és benne elsősorban a magyar egyház, aki megalkuvások nélkül, minden áldozatot és szenvedést tudatosan vállalva tette, amit rábízott az Isten. Ünnepeljük, és hálát adunk érte.

Utolsóvacsorai imájában Jézus ilyen szavakkal állt Atyja elé: „Megdicsőítettelek téged a földön: befejeztem a művet, amelyet rám bízta, hogy elvégezzem.” Nos, ünnepelünk, és hálát adunk azért, hogy olyasvalakit ajánlhatunk most Isten szeretetébe, aki Jézus nyomán ezt a mondatot szintén jogosan elimádkozhatta. Ünnepelünk, mert biztos a reményünk, hogy testvérünk hallhatta a szavakat az őt tárt karokkal fogadó Atyjától: „Jól van, derék és hű szolgál! A kicsiben hű voltál, sokat bízok rád: Menj be urad örömébe!”

Tegyük hát félre az elválás okozta fájdalmunkat, és énekeljük hálás szívvel, ünneplő lélekkel a dicsőítő zsoltárt: „Az Isten trónusa elé imádásra jöjjetek!...”!

Tarnai Imre

A Bokor búcsúja

Kedves Felebarátaim, Kedves Testvérbarátaim, Kedves Gyurka bácsi!

Nem búcsúzunk. Csak elköszönünk. Csak elköszönünk, hiszen az Isten Országáért egy küzdelmes életen át fáradozó Gyurka bácsival valamiképpen közösségben kell maradniuk mindazoknak, akik ezt az Atyai Országot a maguk számára emberhez méltónak, boldogítónak gondolják. Mivel hitem szerint a lélek halhatatlan, s az emberi szellem Istentől rendelt örök, ezért a következő percekben úgy szólok, mint akinek meggyőződése: Gyurka bácsi is itt van ezen a nagy közösségi találkozókon. 41 éves tanító- és tanítvány-, apa- és fiúkapcsolat van szavaim mögött, mégis inkább nem értékelnék, hanem vallanék ezen az elköszönési alkalmon.

Drága Gyurka bácsi, én belülről vezérelt embernek tapasztaltalak Téged. Belülről vezérelt az, akit a lelkiismereti meggyőződése irányít. Mi, keresztények, Istenünk és legjobb énünk hangjaként is megfogalmazhatjuk lelkiismeretünket. Gyurka bácsi, Te így vezérelted magad, amióta megismertelek. Legfőbb bűnnek azt tartottad, ha az ember ködösítésekkel, megalkuvásokkal, embereknek tetszeni akarással eltompítja ezt a hangot.

Frappáns szavaid bennünk élnek: „Nem hordhatjuk mások zsebében a lelkiismeretünket.” Meggyőződésedhez akkor is sikerült hűnek maradnod, amikor nemzedékeink nőttek fel vezetéssel ennek szellemében, és nagy ütközéseink adódtak, hiszen a magunk lelkiismeretét mi is felelősen igyekeztünk csiszolni, és a Te zsebedben sem akartuk tartani. Emlékszem, annyira terelgettél a felnőtt, felelős gondolkodás és cselekvés felé, hogy életemet meghatározó döntésemben is mellettem maradtál, és én Melletted maradtam.

Barátaim és Testvéreim! El tudjátok képzelni, hogy a kemény, radikális, rámenős, „úthengernek” kikiáltott Bulányi György együtt morzsolja könnyeit 23 éves lelki-szellemi fiával, velem, Mátyásföldön, egy kis mellékutcában? Mert én a jó pappá levés helyett a jó papává levést hallottam Istenünk hangjának, ő meg azt, hogy a Nácinak csakis papi hivatása van. Ilyen elfogadó szeretetet, amelyet akkor adott, csak az édesanyámtól kaptam ebben a súlyos útkeresésben. Kedves Gyurka bácsi, valószínű, hogy ez az elköszönésünk teret nyit afelé is, hogy akik Téged nyomasztóan erős, konok, merev embernek vélték, azok meghallják majd a mi szánkából azt is, hogy volt szíved, amely sok gyermeket, sok unokát, sok dédunokát vonzott köréd. (Ha Bokrunk két legnagyobb családját veszem csupán, ez lelki értelemben akkor is négy gyermeket – a két házaspárt –, huszonhat unokát és huszonkilenc dédunokát jelent).

Drága Gyurka bácsi! A közvélemény azt gondolja Rólad, hogy a legtöbb bántás, kritika kívülről ért. Mi, akik legbelsőbb testvérbaráti körödbe tartozunk, tudjuk, hogy kaptál Te tőlünk is eleget. Amikor tűrőképességed és érveid elérték határukat, akkor rendesen meg is sértődtél, hiszen nem „főpapunk” voltál, aki engedelmeskedtetni akarta a „kedves híveket”, hanem jézusi értelemben vett tanító és harcostárs, EMBER, olyan írástudó, amelyet Babits fogalmazott meg: „Istenen kívül nem ismer más vezért”. Tudomásul kellett venned, hogy a jó Isten hangja nemcsak Bulányi-módon szól, hanem mindannyiunk módján is, akik fejlődőképesen figyelünk Istenre és egymásra. Láttam én is, hogy nagyon nehéz volt ezt türelemmel viselned, pedig Magad neveltél ilyenek bennünket. Ki gondolná, hogy képes együtt imádkozni, tanulni, cselekedni egy olyan társaság, amelynek minden tagja öntudatos egyéniségnek szeretné önmagát? Miért maradtunk együtt a Te nehéz egyéniséged és a magunk nehéz egyénisége ellenére, és maradtunk együtt azután is, hogy elköszöntünk Tőled? Megmondom: mert olyan örökséget hagytál ránk, amely mennyei Atyánktól származó tartalmi és formai értékeket hordoz. Ezek röviden a következők:

Tartalmi örökségként azt kaptam, hogy egy irányba tekintésünk mindig Jézusra tekintést jelentsen. Szerény istenkeresők jézusi közösségének kell lennünk, akik eleget hallottuk Tőled: „Jézust folytatni és előre mutatóan utat mutatni nem lehet állandó stúdium nélkül” (1998). Emlékszel, hogy milyen jót neveltünk, amikor 1983-ban egymás számára sokszorosított, 14 kötetnyi szellemi termékünk alapján arra következtetett az államvédelem, hogy 8-10 ezren lehetünk, pedig ezren sem voltunk. A szellemi hangsúly mellett a lelkiiséget is szorgalmaztad: „Ha imádkozó emberek vagyunk, akkor nem felejtjük el, mire lettünk a Bokorban egybeszeretve... Ezen fordul a Bokor jövője” (Végrendelet, Ságvári szikla, 1988). Szellemisség és imaélet. Ebben a sorrendben, mert megtanultuk: tudatunk értékszintje meghatározza imáink tartalmát. Értékszempléletünket egy életen át Jézushoz igazodva kell fejlesztenünk, és akkor imánk is harmóniában lesz az evangéliumok Jézusával.

Formai örökségként a kisközösséget kaptam. Gyurka bácsitól elleshettem, hogy az ember tehet kitérőket, de a testvérbarátságokra épülő kisközösséget nem érdemes lecserélni. 1990-91 meghozta, hogy útlevelet kaphattunk. Be is jártad, Gyurka bácsi, a fél világot, és ezt így értékelted: „Mentem boldogan a nemzetekhez, és magyarul és németül, olaszul és franciául, még egy kicsit angolul is, de latinul és görögül mindenütt elmondtam, hogy mi is az *agapé*, a

metanoia meg a *basileia*... S mire mentem vele? Vagy hét éven keresztül jártam a világot tengeren innen és túl... és hánytam a borsót a falra. Egyetlen embert sem tudtam megnyerni neked, Jézusom..." (2009). Megköszönöm, Gyurka bácsi, hogy ezt a világjárást akkor úgy szervezted, hogy kisközösségi kapcsolataink nem szenvedtek csorbát.

Kedves Gyurka bácsitól elkészülő barátaim! El tudjátok képzelni páter Bulányit egy kisközösségben, ahol akkor szól, ha rá kerül a sor, és annyi ideig, ameddig a megállapított időlehetőség engedi mindannyiunk számára? Pedig ezt így tanította meg nekünk, élen járva jó példával akkor is, amikor a korkülönbség 30-40 év is volt.

Gyurka bácsi, köszönöm a kisközösségi örökséget. Köszönöm azt a szolgálati elkötelezettségi példamutatást is, amelyet az evangelizálásról Te így fogalmaztál meg: „Szolgálom Bokorbeli közösségeimet, teszem ott is a dolgomat, de ha hívnak magyar testvéreim a Szellemi Búvárok Egyesületébe, Visnyeszéplakra, a Felvidéki Trianon Társaságba, a Jobbikba, megyek minden-hová, és mindenütt azt mondom, amit meg nem szűnően hallok a lelkiismeretemen keresztül” (2009).

Hát igen, ezzel kezdtem elkészülő gondolataimat: a lelkiismerettel... – ezzel is fejezem be. Drága Gyurka bácsi, továbbra is, odaátról is maradj támaszunk, hogy fejlődőképesen hűségesek lehessünk lelkiismeretünkhöz!

Király Ignác

Emlékezés Gyurka bácsira

Először is, a legkevesebb, amit mondhatok róla, hogy megragadó személyiség volt. A családom egész életét meghatározó kisugárzással bírt, amely lenyűgözte a nagyszüleim nemzedékét a Bokor indulásakor a negyvenes évek második felében, majd ugyanígy a közösség újra-indulásakor a hatvanas évek végén, aztán lenyűgözte a szüleim nemzedékét is a hetvenes-nyolcvanas évek „hőskorában”. Mire az én korosztályom eszmélni kezdett a rendszerváltás környékén, ő már hetven éves múlt. Tanárként láttam már, milyen nehéz egy ilyen korú pedagógusnak kapcsolatba lépni a tizenéves korosztállyal. Neki mégis újra sikerült, és mi fiatalok lelkesen jártunk az ifjúsági miséire, a lelkigyakorlattal felérő óbudavári húsvétokra. Nem tudom, másokat mi, de engem az fogott meg igazán, hogy ez a nagy tekintélyű, Istennek egészen odaadott ember milyen őszinte érdeklődéssel fordult felénk, olykor idétlen kamasz gyerekek felé. Fontosnak tartotta, hogy háznál tartott ifjúsági miséin mindenki elmondhassa a véleményét, ezért minden alkalomra megbeszéltünk előre egy kérdő mondatban megjelölt témát, és az erről folyó beszélgetés helyettesítette a prédikációt. Ilyen kérdésekre emlékszem vissza: „Fontos-e a feltámadás?” „Szabad-e nem jó szívvel adni?” „Volt-e olyan tulajdonsága Jézusnak, amelyben nem helyes őt követnünk?” És ehhez hasonlók... A hozzászólások sorrendje mindig a legfiatalabbtól haladt az idősebbek felé, nehogy az „öregebb rókák” olykor nyomdakésznek tűnő válaszai elriasszák az ifjabbak önálló gondolatait. E gyakorlat ellen persze sűrűn berzenkedtek a mindenkori legifjabbak, és nem is állítom, hogy mindig mindenkinek jólesett a megszólalás szelíd kényszere, mégis, Gyurka bácsi időről időre gondolkodásra ösztökélt minket. Számomra tizenévesként hihetetlen érzés volt, hogy egy idős ember kíváncsi a gondolataimra, és nem tartja sértőnek, ha egyikünk-másikunk vitába is száll vele.

Az Ő véleménye mindig hangsúlyos volt (hiszen rendre ő szólt hozzá utolsóként – hacsak nem tartotta fenn magának ezt az előjogot a témát benyújtó személy), de lehetett érvelni ellene.

„Együgyű” ember volt. Értsük ezt jól: egyetlen ügye volt, ami kitöltötte az életét: az Isten Országáé. Ez nem valami szirupos álmodozás volt a halál utáni létről, a mennyországról, ahová hitünk szerint három éve hazatért. Számára és a Bokor számára az Isten Országának ígérete a földi életre vonatkozó feladat: ezt kell keresnünk Jézus felszólítása nyomán – és ahogy utolsó éveiben, a halál közeledtétől végképp türelmetlenné válva mondogatta: végre meg is kéne találnunk... Ha azt hisszük, az Isten Országáé csupán földi jótetteink és állhatatos hitünk túlvilági jutalma, akkor nem értjük jól Jézusunk szavát. Az Isten Országáé az a hely, ahol a másokat kifosztó és szolgásgába vető erőszak hatalma helyett egy olyan rend érvényesül, amelyben egymást szolgálva szerető, visszaütésre sem hajlandó, a többieknél gazdagabbá lenni nem akaró emberek élnek együtt. Azt hiszem, minden egészséges család ilyen helynek számít: tagjai egymást szolgálják, nem akarják viszonzni a bántást, és vagyonukkal sem versengenek, hanem segítik egymást. Minden ilyen család egy kicsi Isten Országáé. De ezért küzdeni kell (leginkább önző kis magunkkal), és ha meg is éljük, hogy sikerült, a szeretet-létkör fenntartása akkor is embert próbáló feladat. Mert a földi Isten Országáé nemcsak megtalálható, de el is veszíthető, ha azt hisszük, hogy erőfeszítés nélkül a miénk marad. Küzdeni kell hát e szeretet-rend létrejöttéért, és nemcsak a családban, hanem a tágabb közösségeinkben is, a Bokorban is, az egyházban is, a nemzetünkről vagy az egész emberiségről már nem is beszélve.

Sokan gondolják, hogy Gyurka bácsi nagyon racionális ember volt. Biztos, hogy az evangéliumok szóanalízisét nem is lehet másképp végezni, mint alapos, ésszerű megfontoltsággal. E racionalitás mélyen beépült a Bokorba, talán túlságosan mélyen – „agyaskodunk”, vallottuk be magunknak többször is. Ezért én most arra szeretnék emlékeztetni, hogy Gyurka bácsi nem csak agyaskodni tudott. Irodalomtanárként mély érzékenységgel bírt a szépirodalomban, különösen pedig a költészetben kifejezett Isten- és emberképek iránt. Mindnyájan sokszor hallottuk kedvenc verseit, s mind közül a neki legkedvesebbet, Sinka *Virág-balladáját*, amely a jézusi sorsot mutatja be Eső Virág András tragikus történetében, akit azért gyilkolnak meg a kondások, mert különbül dalol náluk. Máig fülemben visszhangzik, ahogy Gyurka bácsi halála előtt 2-3 héttel, szinte teljesen lebénulva szavalja, kiáltja könnyektől remegő hangon: „Hát mért játszik sokkal szebben, s más húron a bolond.” Gyurka bácsi élettapasztalata lett a KIO megírása után, csaknem évtizedes börtönnel és hosszú, keserűn viselt egyházi büntetéssel a háta mögött, hogy a világ elhallgattatja az Isten prófétáit, mert nem viseli el a szeretet üzenetét – pedig ez az üzenet az emberiség túlélésének egyetlen záloga. „Én nem bűvésznek, de mindennek jöttem” – Adynak ez a sora is Gyurka bácsi hangján szól bennem. A költészetben is mindig Jézust kereste, akit mindenben követni próbált.

Az ún. irracionalitás iránti fogékonysága abban is megnyilvánult, hogy csodálatosan tudott beszélni az Istenről. Nem tartotta magát sem misztikusnak, sem karizmatikusnak, még kevésbé ezoterikusnak, mégis érezhető volt, hogy nagyon közel van Istenhez. Jó volt hallgatni azt is, ahogy imádkozott. Az Isten keveretlen képe nyilvánult meg a szavaiban. A történelmi kereszténység egyik legnagyobb problémája, hogy kevert Istenképen alapul: az Isten nemcsak irgalmas és szerető atya, de a bűnösök megbüntetője is egy személyben. De hogyan lehet a tékozló fiú apja a bűnösök megbüntetője? Az istenkép keveretlensége abban nyilvánul meg, hogy Jézus Istenét nem ruházzuk föl saját emberi lúdtalpasságunkból eredő, tőle idegen jegyekkel.

A csak szeretni és megbocsátani tudó, magához hazahívó atya képét nem rontjuk meg a hadúr isten attribútumaival, a bosszúval, a büntetéssel, a pusztítással. „Az a véres Isten nincsen. Kard ha csörren, vér ha csobban, csak az ember vétkes abban” – idézte Gyurka bácsi Babitsot. De jó volna, ha én is tudnék olyan lelkesítő és hiteles szavakkal szólni az Istenről, mint Gyurka bácsink tudott, nem okoskodva, hanem mély átélésből, imádságos lélekből.

Sokszor hangoztatta, hogy neki nincs kétféle szövege, egy a „kezdőknek” és egy másik a „haladók” számára. Ez igaz volt. Mindig és mindenkor ugyanazt mondta, akárki hívta is, pártállásra, vallási irányultságra való tekintet nélkül. Ez a magatartása természetesen nem aratott osztatlan sikert, és bizony számos pedagógiai érv hozható föl ellene, mégis el kell ismerni, hogy ez az egyféle szöveg leegyszerűsítette számára Jézus üzenetének hirdetését. Nem kellett mások fejével gondolkodnia, azt mérícskélve, hogy vajon mi számít elfogadhatónak és mi nem – azt mondhatta, ami lelke legmélyén volt, és nem zavarta, hogy milyen képet vetítenek ki rá az őt hallgatók. Címkék, politikai oldalak, vallási irányzatok – ez legyen az ő problémájuk! A tanítását az élete hitelesítette.

Ahogy egy ember a halála után távolodik tőlünk, úgy válik alakja mind egyszerűbbé, sematikusabbá. Vagy a hibáit nagyítja fel az emlékezet, vagy az erényeit. Hogy Gyurka bácsinak mindkettőből volt elegendő, azt sokan tanúsíthatják a jelenlévők közül; leginkább persze Kovács Teri néni számolhatja be ezekről, ha még itt volna velünk. Gyurka bácsi sokszor volt türelmetlen (különösen az utolsó években), és biztosan sokan éltünk meg bántást a részéről, de nem szabad, hogy ezek az emberi hibák vagy tévedések elhomályosítsák az általa képviselt eszmei tisztaságot: a szerető Atya képét, az Isten Országának szüntelen keresését. A tanításából mit sem von le, hogy – piarista zsargon szerint – „gyarlandó” ember volt. Rátette az életét arra, amit hitt, és amit tanított. Ezt kell megértenünk, ezt nem szabad elfelednünk – és ezt kéne követnünk. Ahogy egy vele éveken át egy fedél alatt élő családanya fogalmazta vasmisés köszöntésekor: „Ha tökéletes lettél volna, akkor csodálatos, ámde nem szerettelek volna – de én nagyon szeretlek, Gyurka bácsi!” Ámen.

Bajnok Dániel

„Nem volt semmi kétségem...”

„Jézus úgy gondolta, hogy amit ő mond, az élhető. Mert nem lehet belemenni egy életpályába eleve sikertelenségtudattal. Reménytelenül nem lehet barátkozni kezdeni népének tizenéveseivel, és meggyőzni őket arról, hogy most valami egészen nagyszerű vállalkozásba fognak. Csak a siker reményében lehet elindulni. ... Nem volt semmi kétségem nekem sem a '40-es években afelől, hogy amit csinálok, az jó esetben is börtönben fog végződni, mégis tele voltam reménnyel, hogy ez az egyetlen lehetséges út. Egyetlen egyházunk számára, nemzetünk számára, az emberiség számára, ez a páratlan és isteni koncepció, melyet Jézus képviselt, és amiről úgy gondoltam, s ma is úgy gondolom, hogy eltanultam Tőle... Mélyen meg vagyok győződve róla, hogy az Isten Országja csinálható lenne, csak nem akad rá vállalkozó... mert az ember magyar piarista nyelven szólva gyarlandó. Mindenki tudja, hogy mit kell csinálni, de nincsen rá elég erőnk. ... Az Isten sikeres lehet, Jézus sikeres lehet, a Bokor sikeres lehet. Mégpedig úgy, hogy én is jó kisfiú vagyok, és még mellékesen a hatmilliárd is az.”